

WALTU

LEHT

NR. 2 (58) 1992 MÄRTS/APRILL
ILMUB JUUNIST 1987

T Ä N A L E H E S:

- * LEMMI LINNAS 55
- * VALLAVOLIKOGUS JA JUHATUSES
- * KULTUURIUUDISED
- * JÄRJEJUTT — SÕJA-AASTA 1917
- * KOLEDAD VARGUSELOOD
- * ETTEVÕTLUSEST VALTU MAIL
- * KROONIKAVEERUD
- * APRILLI UUDISED VNSilt

Õnnitleme juubilare! Lemmi!

Tuled klubisse Sa, oled meiega
aasta läbi tujus heas ja halvas.
Tuled lastega, naistega, meestega,
oma rõõmuga, oma lustiga.
Tuled pilliga, helihargiga,
oma tarkuse, oma tarmuga.

Kolleegid Valtu seltsimajast hõiskavad 1. aprillil:

«Ei saa mitte vaiki olla,
LEMMIL täna sünnipäev!
Hip-hip-hurraa! TERVIST!»

Kui minu vennas esimesse klassi läks, kinkis üks tädi talle lilled ja ütles, et sooh, tema on siis ka vanaemaks saanud. Ma ei saanud esiti aru. Hindrekul ju enne kaks vanaema, kuidas tädi Lemmi veel kolmandaks kipub. Aga siis näitas ema mulle pilti, kus reas valgetes kleitides tüdrukud (minu ema ka päris laps) ja pidulikud poisid ning tädi Lemmi õpetajana nende seas — sirge, sale ja nooruke. See oli Lelle kooli lõpu-klass 1968. aastal.

Sellest on möödas üle kahekümne aasta. Õpetaja Lemmi Linnas juhib vapralt Valtu kooli muusikaelu. Maja heliseb laulust ja pärast koolitunde kostab veel kaua pisikeste klaverimängu. Viimane valge aken pimedal talveõhtul pimedas koolimajas on lauluklassi oma. Väikesed käed toksivad klahvidel, õpetaja istub lausa mängija kõrval ning juhendab. Ikka sol ja mi, la ja re, forte, piano, kaks lööki ja paus; kolmas sõrm ja viies sõrm... Ikka uuesti ja uuesti, kuni logisevast etüüdist saab muusika.

Mina ei karda laulutunde, aga mõnele mehele teeb noodilugemine kõdi küll. Ja seda ta nõuab. Pealegi on õpetaja Lemmil vali hääl, terav sõna ja ülihea kuulmine. Ükski krutskimeeste temp ei jää varju. Siis istub mossis nägusid mitmes pingis ja tuju on tinakarva. Aga kui me üle-eelmisel suvel suure treeningu tulemusena laulupeole sõitsime, siis oli ikka tore tunne küll. Aitäh, õpetaja, selle ja teistegi muusikaelamuste eest!

1. aprillil on õpetaja Lemmil auväärne tähtpäev: täitub 55 eluaastat. Soovime õnne, rõõme, kuldset tervist ja hõbedast häält veel paljudeks aastateks!

Kogu koolipere nimel KATI KIO

Süda on äkki nii ärevalt hell
mälestuspiinade pinges.
Kevade samme lööb aegade kell,
küllap vist sellest on süda nii hell.
Noorusekübe veel hinges.

	80	
HUGO KÖRTSINI		5. märts
	60	
LEIDA MÄNNIMÄGI		22. märts
	50	
ARNE TERASMAA		8. märts
ELVI KOLLO		15. märts
TŠESLAV ORLOVSKI		23. märts

ÕNNITLEME LAPSE SÜNNI PUHUL!

Mu maimuke, Sa väike ime
mu kaisu sees.
Sul polegi veel õiget nime,
mu väikemees.
Su ümber hellalt hoian käsi,
et oleks soe.
Nii hea meil olla kahekesi,
kõik muu ei loe.

EVE ja MARGUS VIIGIPUU
poeg MAIKO 2. novembril 1991
JELENA ja JAAN ALMERS
tütar JANE 26. detsembril 1991
MARIKA ja MARGUS JÕGI
poeg MARTIN 2. jaanuaril 1992
KATRIN ja PEETER BORTNIK
poeg TARMO 6. jaanuaril 1992
ZOJA ja HEINO TÄHTLA
tütar DAISI 23. jaanuaril 1992

Mikid!

1967. aasta 8. märtsil andis esimese kontserdi Valtu noorte vokaal-instrumentaalansambel. «MIKI» on aastate vältel pakkunud meelelahutust meie rahvale, esinenud Hiiu- ja Saaremaal, Jõgeval, Võru- ja Valgamaal. Ülevaatuste tules on oldud Tallinnas, Haapsalus, Raplas. «MIKI» mängu on nähtud ka teleriekraanilt.

Neist noorukeist, kes 25 aastat tagasi alustasid, on tänaseks saanud perekonnaisad. Mõne mängija lapsedki on juba üles astunud «BRÄNDI» koosseisus.

«MIKID!» Te olete oodatud meie seltsimaja laval ja ka valla teistes kultuuriasutustes! Teie pillimänguoskus ja mitmehäälne laul valmistaks suurt rõõmu tantsusõpradele!

Kohtumiseni! ÕNNITLUSED JUUBELIKS!

«MIKI»-fännid

Juhatuses

28. veebruaril

1. Vabastati töölt omal soovil Vahur Nõmm-salu ja Tiiu Tomasov.

2. Vabastati töölt seoses pensionile jäämisega: Helvi Soosalu, Linda Leinsalu, Elmar Leinberg, Mihkel Salu.

3. Konstateeriti, et majandi finantsolukord on raske, ja seati sisse kontroll ühistute juhatajate poolt muretsetavate põhivahendite üle, mis mak-savad üle 10 000 rubla.

4. Esimehe palgaks kinnitati 4000 rubla kuus.

5. Elukalliduse järsust tõusust hoolimata pal-gad ei tõuse, sest raha ei ole.

6. Veebruarikuu eest tõusis G/cal hind küll ai-nult 35 rublani, aga märtsis seisab ees suur üüri ja kommunaalteenuste hindade tõus.

7. Ka meil algavad koondamised.

8. Sealihha müügihind on alates 1. märtsist 60.50, millele lisanduvad veel müügikulud. Li-miit on 5 kg ühe töötaja kohta kuus.

9. Põrsaid saab Kumma sigalas osta ainult eel-registreerimisega ühistute juhatajate juures. Põrsa hind on umbes 600 rubla.

10. Ehitusühistu ei taha loovutada Toominga tänaval asuvaid ja seni karpaatlaste eluasemeks olnud ühepereelamuid.

11. Inglise sööklad siiski ei suleta.

Osaühistu uude juhatusse kuuluvad: TARMO METT, TENNO TEETS, VIKTOR LEPIK, ALLI RUNGI, JAAN PIIRIOJA, JAANUS LAOS, REIN TUKK, EVE GOLDING, ENN SAATUS, TIIT OLJU, TÖNU TEDER, REIN RAAMAT, ANTS SEERSANT, AIMUR PAILK, HANS PUUNURM, VIKTOR REINO, TÖNIS KURISOO, MEELIS KASK, EHA PARVE, ENDEL MALTSAR, KAL-JU KALDA.

Vallavolikogus

Jaauari volikogusse oli välja pakutud 8 küsi-must. Vallavalitsus oli tellinud Lokuta kolhoosi likvideerimisel majandi varade realiseerimise ma-janduslik-õigusliku analüüsi. Ettekande tegi firma «Ehitusekspert» ekspert U. Lainsalu. Kohal viibi-sid Lokuta ettevõtete liidu esimees L. Soomer, jurist M. Klemmer ning aktsiaseltside esindajad.

Ekspert oli seisukohal, et sel momendil poleks tohtinud kolhoosi likvideerida ning vara ei müü-dud seaduspäraselt.

Ettevõtete liidu esindajad olid kindlad oma te-gevuse ainuõigsuses.

Volikogu liikmed kuulasid mõlemat poolt ja ütlesid sõna sekka. Ettevalmistatud otsuseprojekti poolt hääletas 6 volinikku, erapooletuks jäi 11 ning 2 ei osalenud hääletamisel. Kuna tootmise järjepidevus oli tagatud ning protsessi pole või-malik tagurpidi käivitada, asutajaliikmed olid rahul ja vald polnud kahju kannatanud, leppis volikogu esitatud informatsiooni ärakuulamisega.

Kolmanda päevakorrapunktina pidi tulema arutusele valla eelarve. Siin oli volikogu esimees

sunnitud nentima, et novembris kokkupandud projektist pole suurt midagi säilinud. Eks vald ole riigi väike osa — superinflatsioon teeb siin samasuguseid korrektiive. Volikogu liige K. Ra-hu tõstatas pedagoogidele kommunaalteenuste osutamise teema. Kuna tegemist pidi olema väga pikaajalise traditsiooniga, jäädi esialgu seisuko-hale maksta vastavalt haridustasemele lisandit 10 või 7% kuupalgast. Õpilaste toitlustamiseks peeti vajalikuks eraldada toidupäeva kohta 3 rub-la.

Vallas hakkab tegutsema omandi- ja maarefor-mi komisjon. Reformikomisjon peab hakkama te-gelema ettevõtete ja organisatsioonide varaga ja kontrollima maakasutust. Vara müük kooskõlasta-takse nimetatud komisjoniga. Valtust kuuluksid sellesse T. Mett, H. Nõpuu ja A. Leinberg.

Volikogu otsusega kinnitati sanktsioonid ette-võtete suhtes, kes rikuvad valla antud tegevusloa (lepingu) tingimusi. Karistused on tulumaksu soodustuse tühistamisest kuni tegevusloa äravõt-miseni.

Aasta algusest oli vallavalitsusse laekunud hulk avaldusi taotlusega saada tulumaksusoodus-tust. Volikogu üksmeelse otsusega vabastati ni-metatud maksu tasumisest 1992. aastal Valtust S. Küla, B. Reinvar, A. Tammisaar, T. Kreuz, H. Puunurm, T. Sussi, M. Lember, T. Kraam, perek. A. ja M. Laurimäe, perek. V. ja M. Jär-vala.

Samuti vabastati üksikisiku tulumaksust Tšer-nobõli katastroofi likvideerimisest osavõtnud A. Vahtre, A. Sarapuu, V. Vernigora ja A. Kase-maa.

Volikogu arutas läbi Kumma ja Kalbu küla-ühistu põhikirja. Kalbu omasse soovitasid voliko-gu liikmed mõnda parandust. Dokumentide kin-nitamine usaldati vallavalitsusele.

Viimasena oli arutusel maaeraldus Kehtna 9kl. koolile ning kod. Bortniku ehituskruundile. Mõle-mad taotlused rahuldati.

Aprilliuudiseid VNS-ilt

Hiljuti kulutulena liikvel olnud sahinad, nagu oleks Valtus loodud uus infoagentuur, on nüüdseks täienda-valt kinnitust saanud. Vallas 1. aprillil tegevusloa saa-nud agentuuri ametlik nimi on VALTU NEWS SER-VICE. (Nüüd ja edaspidi lühendatult VNS — Toim. märkus.)

Grupp Valtu noori moodustasid eraaktsiaseltsi baasil infoagentuuri eesmärgiga edastada laia maailma koha-likke uudiseid Valtu POÜst, ja vastupidi. Nagu võisime viimaselt «Valtu Lehe» toimetuse saabunud teleaibi-lindilt lugeda, on VNSi lähieesmärk ka oma sõltumatu raadiosaatja ülesseadmine Kaerepere keskasulasse, krapi-liinide vedamine kortereisse ning tänavavaljuhääldite paigaldamine sideliini- ja laternapostide otsa.

Eelläbirääkimised raadiosaatja hankimiseks käivad. On lootus saada see Keila tankipõlgust, kus seni seisab pitseeritud uste taga kuulus raadiosaatja «LOOTUS» (NADEŽDA). Kuid VNSi lootused ei piirdu ainult sel-lega. Juba käivad läbirääkimised ka pealinnas asuva REUTERS—ETA agentuuriga, et kasutada uudiste edasta-miseks läänemaailma rahvusvahelisi sidekanaleid. Hori-sondii virvendab idee koostööst CNNiga...

Millega 20tunnist saateaga hakatakse täitma, seda ei tah'nu! a's-i kommertsdirektor Mäido M. veel avalikustada. Kindel on aga see, et eetrisse minnakse igal hommikul kell 5.00 reipa tummipõrina ja fanfaa ihelide saatel. Kell 5.15 tulevad esimesed varahommikused uudised. Mõeldud on ka noortele. Saated nende jaoks algavad õhtul 23.30, mil krappidest ja tänavaval'uhäälidest kostab lummav diskotümps. Pärast keskööd jätkame metalsemate meloodiatega.

Ka tänased ülejäänud uudised on saadud vastselt VALTU NEWS SERVICELT spetsiaalselt «Valtu Lehele».

* * *

Üha laiemalt hakkab elanikkonna seas populaarsust võitma suhkrupeedikasvatus. Seoses sellega, nagu teatab meile VNSi Kaerepere korrespondent, asu'ati 1. aprillil veel kaks ühis'ut täienduseks olemasolevaile. Need on peedikasvatajate ja peedipanijate ühistu.

* * *

Üha enam tihenevad meie sõprussidemed Rootsis Valeskonna läänis asuva Peräya kommuniga. Uue impulsi sidemete tugevdamiseks andis aga 1. aprillil toimunud üritus, kus s'hmiti vastastikune sõp'uslepin'z järgnevaks viieks aastaks. Kümmeakonnal Valtu ja Ingliste talupidajal avanes võimalus minna Rootsimaale keelt praktiseerima ja ametialaseid kogemusi täiendama. VNSi Rootsi korrespondendi kinnitust mõõda lubasid võõrustajad reisi ja ülalpidamisega tekkinud kulud oma kanda võtta. Mõtteis on aga mindud veelgi kaugemale. Juba eeloleval sügisel on plaanis ku'suda vastukülaskäigule grupp tragisid põllumehi kartuleid noppima ja kive korjama.

* * *

INGLISTE (VNS). 1. aprillil toimus sealse klubi esimene rublaoksjon. See oli esimene omataoline kogu Eesti Wabariigis. Valtu kommertspanga esindaja ütles meie korrespondendile, et oksjonist osa võtta soovijate arv ületas igasugused lootused. Tagasihoidlikule reklaamile vaatamata olid kaugemad rublaostjad saabunud Bahama saartelt, Hongkongist, Permi ja Solikamski oblastist.

Pank oli oksjonile välja pannud 1,5 miljardit kaubakatteta rubla. Rubla alghind — 1 OR = 30 FIMI — kruvitij lõpuks ülikõrgeks. Nii ladus üks tõmmunahaline, lõunaosariikidest saabunud ostja 3miljonilise partii eest lauale 270 000 000 FIMI.

Oksjonihamer muudkui kolksus ja rublakogus vähenes. Kuid ka kõige julgemad pakkumised ületas üks tundmatuks jääda sooviv Saunaküla ärimees. Arusaadavatel põhjustel ei avalda me ka ostetud rublakogust. Olgu vaid märgi'ud, et 1 ORi ostu lõpphinnaks kujunes tema poolt 140 USD.

REKLAAM

Noored linnas ja maal, vees ja õhus! Teie, kes te soovite sõna ja teoga kaasa aidata meie ühiskonna otustavale uuendamisele! Teie, kes te armastate reisida, suhelda huvitavate inimestega ning kultuur'selt veeta vaba ja tööaega. Teie, kel keskkool juba seljataga ja elukool alles ees:

astuge parteisse!

Parteil on kuulsusriikas minevik, pikaajalised traditsioonid, rikkalikud kogemused, samuti transpordibaas, puhkekodu looduslikult kaunis kohas, samuti pansionaat, haigla, siseujula, oma kauplus, söökla, kondiitritsehh ning väl'akuunenud sümbollika.

Kõik partei liikmed ja liikmekandidaadid saavad kooha (ühiselamus). Avaldusi parteisse astumiseks võtavad vastu aasta- ja ööpäevaringselt kõik partei linna-, rajooni- ja keskkomiteed. Vas'uvõtt toimub suulise vestluse alusel, sisseastumiseksameid ei ole.

Noored! Astuge parteisse ja kutsuge kaasa ka oma vanemad! Partei — meie ühiskonna juhtiv ja suunav jõud — ootab Teid! NO TULE SIIS JUBA!

MI(K)S JUHTUS?

KAEREPERE (VNS). Majandi seltsimehelik aukohus arutas juhulikult mittetöötava 19aastase Marianne L-i süüasja. Nimelt viibis kaebealune napsi riietuses oma korteri rõdul, millega põhjustas korratasi vastas asuvas hotellitüüpi ühiselamus.

Süüalune end süüdi ei tunnistanud, väites, et seadusega polevat keelatud pärast vanni bikiinides päikest võtta.

Marianne L-i karistati 16 rubla suu'se trahviga peesusemete kuivatamise eest rõdupiiretest kõrgemal.

Vargad!

Noored Valtu mehed, mida te mõtlesite, kui vastlapäeva õhtul vanainimese keldrist moosipurgid ära varastasite? Kas tõesti maitstes hästi teile moos, mida vanamemm oma kokkuhoitud raha eest ostetud kalli suhkruga oli valmistanud lastelaste rõõmuks? Kas ei vaeva teid südametunnistus, kas ei tunne te hirmu varguse avastamise ees, sest lumi ei katnud tol õhtul teie jälgi, nagu te ehk lootsite?

Kui teil tõesti südametunnistus veel olemas on ja see teile rahu ei anna, siis võib-olla jääb see vargus, mis oli ehk esimene, ka viimaseks. Olgu elu kui tahes vilets, varastamisega ei saa te õnnelikumaks!

Ennekuulmatu!

Vargused hakkavad levima ka koolides. Ennekuulmatu lugu juhtus Valtu koolis ühel jaanuarikuu päeval, kui lapsevanem ELENA P., minnes oma lapsega kaasa klaveritundi, kasutas aega, mil laps klaverit mängis, tutvumiseks klassis olevate kappide sisuga. Seal leiadis ta endale igati sobiva spordidressi ning võttis selle kaasa.

Varas oleks jäänud leidmata ja inetu kahtlustus lasunud kohaliku kooli õpilastel, kui mitte õpetaja HELE-MALL KIO poleks ühel päeval näinud oma kadunud dressi ELENA P. seljas, kes suurest rumalusest või tahtmisest, kena riidet ka teistele näidata oli selle selga pannud.

Tänu õpetajate julgele tegutsemisele, sest kolleegile tuli appi ka EVE-MAI LAURIMAA, saadi dress seekord tagasi. Juhtum aga näitab, et varga nahaalsusel ei ole piire.

August Isaku sõjamälestused aastast 1917

(August Valtu lehes nr. 51/52 1991)

1917. aasta algas ka siin külas. Ilmad on üsna külmad, päris saab kannatada. Sineliniru ei pea ka külma sugugi kinni, tükib vägisi ihu ligi.

Muidu läheb elu päris rahulikult mööda. Vaenlane tüütab vähe, on vist temal ka külm. Laseb küll vahel mürkgaasi, aga oleme selle vasta enam vähem valmistatud, ja saab ka kohe teada, kui gaas lahti päästetakse.

Pommitamine meie pihta käib harvemini. Ajab küll vahel laiali, aga asupaik jääb endiseks. Täna, kui mina kirjutan, on juba 29. jaanuar. Minule vaba päev, kalendris ka märgitud pühapäevana.

Siin elasime üle riigiaparaadi ümbermuutmise. Isevalitsus kukutatakse ja Petrograadis on vabariiklik võim välja kuulutatud. Nüüd kostis meie kõrvu ka elust keisrikojas ja Topolski mehe Rasputini mõjust seal.

Elame siis vabariigis, ehkki küll ajutine valitus, ja ootame, mida uus kord meie heaks suudab teha. On kuulda, et meie peame varsti siit ära kolima kaugemale. Olemegi kauaks ühte kohta peatama jäänud. Igatseme laia ilma, millega oleme nii väga harjunud. Ka on sinne vanapiiga Orbidani Anna, kus meie korteris asume, oma alalise pirsemisega päris ära tüüdanud. Nagu tige mesilane kõrva ääres iga päev. Olgugi pirin temal omas keeles (see on läti), mõnest kurjast sõnast saime siiski aru. Oma tegevus käib edasi, ilmad lubavad juba tihemine vaatlusi teha. Liin seisab paigal, paistab olema taganemise vaheaeg.

Nii venis elu — vahel külm, vahel märg — kunni 30. märtsini. Siis täitus meie ärasõidu lootus. Lüksnes, selles pommidega purustatud jaamas, kobisime endid vagunitesse ja torsutasime Dvinskisse. Peatusime vagunites ja pidasime siin ära ka lihavõttepühad. Mõni mees muretses omale korralikud pühadenapsid. Selleks kõlbas otekolonn piirituslaki jne. näol. Paistis olema ka, et need ained tuju tõstsid.

Kuuenda aprilli öösel nihkusime paigast. Olime ju elanud vagunites nädal aega. 12ndal olime juba Rastelnõi jaamas. Edasi tuli sõlmjaam Kiiev Odessa teel. Siit jätkus meie sõit Pessaraabia suunas Penderi ja Pelgradi linna.

15ndal jõudsimme üle Vene—Rumeenia piiri Reni jaama. See asub Doonau kaldal. Öösel seia jõudes asusime kohe maha laadima rongilt. Pidime toimima pimedas, sest vaenlane asus teisel pool jõge ja valgustas vahel ka jaama prosektooriga. Siis väibus ka meie töö. Pimeduses hakkasime jällegi liigutama. Siia jäivad maha ka meie punased lipud mitmesuguste vabadust tervitavate sõnadega. Dvinskist saadik olid need meie vaguneid ehtinud, kuid nüüd juba räbalateks muutunud.

Kui väljalaadimine oli lõpetatud, kolisime mõne kilomeetri eemale külasse. Peatusime siin päevasüdame. Pimeduse tulekul aga hakkasime oma kolu praami peale laadima. Jõesadam asus jaama lähedal. See tehtud, asus Rumeenia püksiir ette ja sõit algas mööda Doonau ülespoole. Öö oli vihmane ja sompas, seega meie sõit vaenlasel peaaegu nägemata. Enne valget olimegi Kalatsi linna sadamas endid praamilt ära kolinud. Jäime teisel pool linna servas päevaks paigale.

Järgmine päev algas jalamarsiga. Jõudsimme Indepitensi külasse, sealt järgmine päev jälle edasi. Nüüd jõudsimme Vladimirechko külasse. Olime nüüd 50 km Kalatsest eemal. Asusime siin külavahel koobastesse, aga Villu lõhkus neid tihti lugu ja me parandasime järjest. Elasime nüüd ju vabariigis, ehk küll seda õieti kasutada ei osanud. Tundsime siiski enam-vähem selle üle rõõmu.

Kõnekoosolekud kestsid enamasti iga päev ja juhtkond tundis enda sõna mõju nõrkust. See tegi neid närviliseks.

Siin valisime ka endile esimesed rahvasaadikud — kolme kuu peale kolm meest. Mina olin üks neist valituist — nõnda nimetatud teputaat.

Olin majandusosakonnas.

Elu kulges pisitasa ilma suurema muutuseta.

Ka vaenlase tuli oli viimasel ajal nõrgem. Juba on 6. mai ja minul on luba käes kodumaale puhkusele sõiduks (see oli muidugi vabariigi soodustus). Loodus on siin täies ehtes ja soe. Asume öhtul jaama ja asend vaguni katusele sai sisse võetud. 14. mail jõudsin Eestimaale. Siin oli mets raagus ja maa külmetand. 25. mail aga, kui mina alustasin tagasisõitu väeossa, oli ka siin juba loodus ilus. Sõiduks sai valitud muidugi sisemaatee sõjaliinist eemal. Ka siin olid kõik sõlmjaamad sõjaväelasi täis. Mõned lamasid nii päevade viisi.

2. juunil jõudsin Vladimireskosse ja leidsin oma väeosa siit eest. Nii algas lühikese vabaduse järel jälle sõjameheelu. Endal läksime külast paar km eemale gaasi tegema. Sel ajal hakkas saks meie küla pommitama. Eemalt paistis, nagu põleks terve küla. Sinna jõudes selgus, et ei olnudki nii palju maju ära põlend, aga surm oli küll palju ohvreid nõudnud inimeste ja loomade näol. Selle kurja algataja pidi olema kohalik papp, kes olevat spiocni mängind. Peale seda ei tüütand saks meid siin enam väga palju. 23. juunil jätsime Vladimireska maha. Asusime paika, kus peatusime seia tulles ööd. Et aga siin sünnist paika ohulaeva jauks ei olnud, asusime seda tegema maasse 3 km eemal Piskuli külas. 6. juulil jõudsimme selle tööga lõpule ja kolisime ka endid seia.

Tolmutada saime siin üsna tubliste. Enamasti iga päev, kuni meie ärasõiduni 26. juulil, pidas vaenlane mõlemad külad tule all. Meie matk hakkas Jassoi poole minema. Esimene ots oli 26 km, peatus Putitski külas. Järgmine päev astusime 30 km, peatus Tekutsi linnakeses pool päeva. Järgmine päev 40 km, ja jälle 30 km.

Niisuguste hüpetega iga päev jõudsimme 5. augustil Perladi linna. Asupaigaks oli meil veikene hoovipealne linna serval. Rumeeniasse sisse sõites paistis, et see maa on maha jäetud Jumalast ja kuradist, tühi ja paljas. Nüüd oli näha juba maisi- ja kartulipõlde. Ka arbuusi oli saadaval nõnda palju, kui isu nõudis. Need olid üsna head palavaga imeda.

Sõjaliinist olime nüüd 50 km eemal. Nägime ainult lennukite tegevust. Kord ajas üks prantsuse lendur linna kohal sakslase alla. See langes linna lähedale ja nii mõnigi läks kohe vaatama ja soomust tegema. Siis vahest ka näkkas.

9. augustil lahkusime Perladist ja asusime teele Kalatsi poole tagasi, ainult teist teed mööda. Kolme päeva matka järele olime viis km Vladimireskost lagedal kohal. Asusime mulla-koobastesse. Siin asuvad ka Rumeenia veikesed vordid Venemaa vasta.

19. augustil lahkusime siit jällegi Perladi poole. Ööd pidasime mõned kilomeetrid Tekutsist.

Järgmine päev marssisime Tekutsist läbi, kuid pöördusime Perladi viiva tee pealt kõrvale ja peatusime Jubunesti külas. Järgmine päev jälle edasi. Täna tee viis meid läbi mägise maastiku. Tükati oli päris ilusaid paikasi, nii et seisa ja vaata looduse ilu. Sereti jõest üle minnes karastasime endid selle voogudes, kuid jäime teistest maha. Hiljem leidsime nad üles mitte kaugel

Atesuri alevist jaama lähedalt. Peatusime siin ka ööd, et hommikul vara jälle edasi minna, nagu oleks midagi head öiendada.

Liikusime nüüd suure ja ilusa tee peal, mis Paku ja Romani linnadesse viib. Matk paistis päris pikk olevat, marchut oli ette nähtud 13 päeva. Esimene puhkus oli Rakakuni külas üks päev. Järgmise päeva lõunaks jõudsimme Paku linna. Ööd veetsime mõni km linnast maisipõllul veikesse jõe kaldal. 26. aug. olime juba Romani linnas. Peatuma jäime linna servale jõe äärde pähklipuude alla. Siin olime paigal ka 27ndal, kuid 28ndal jälle sõit sisse. Öine peatus Sastenki külas.

Korjasin endale kreeka pähkleid seljakotti, ehkki need olid poolvalmind. Kuid need tegid minule tee peal pahandust: tuli tihti põõsas kühitada. See sundis pähklikoti tühjaks puistama.

30. aug. jõudsimme Telditseni linna. Peatusime vähe aega ja läksime edasi Austria piiri poole. Ööd peatusime Punesti alevis piiri ääres. Järgmine päev marssisime juba Austria pinnal Pukoviinas.

Sutsava linnakeses jäime peatama. Seega olime sihtpunkti jõudnud. 11 päeva marssimist, 400 kilomeetrit seljataha jäetud ja ootame nüüd uut korraldust. See saabus 2. septembril. Sõit liini poole. Minul aga tuli kollatõvega latsaretti jääda.

Kümme päeva sai siin lamada ja tervis oli jälle korras. Tuleb hakata väeosa otsima. Selleks saadeti meid, kes haiglast väljusid, staabi kometandandi juurde. See asus Sutsava vangimaja hoones. Kuid siit ei teatud meile midagi juhatada. Seltsimees, kellega seltsis olin haiglasse läind ja ka seltsis välja tulnd, soovitas, et ei maksa midagi rutata, ükskõik kus oma aja mööda saadame, kui aga kõhtu varju saab. Mõni hulkus niisama ringi kometandist kometanti, et aga aega surma poole saata.

Meid saadeti 10. korpuse staapi, milline 18 km linnast eemal asus. Ka siin ei teatud midagi paremat. Tuli emapead tegutseda.

Kui läksin haiglasse, siis nägin, mis suunas meie väeosa linnast väljus. Nii oli siis ennem teada, kuhu kanti hoida. Teel kohtasime ka oma hobusemehi, kes hobustele toitu tulid tocmast. Nii olimegi järgmise päeva õhtuks omade juures 40 km Sutsavast Oberbertechti külas mägede vahel. Mäed on siin enamasti kõik soola sisaldavad. Kohalikkudel elanikkudel on igal kamakas nurgas mäest toodud. Ühe mäe sisse olid tehtud korrapärased käigud. Sool oli plaani järgi ära võetud, nii et ruum kabeli kuju meenutas. Ka istepingid olid raiutud soolast.

Vabal ajal läksime mägedesse metssigu luurama. Meid juhatas sinna kohalik külataat. Üks venelane, teine lätlane ja mina, niisiis igaüks ise rahvusest. Need käigud jäävad küll tagajärjeta, peale jälgede ei trehvanud midagi.

Vaenlane tulistas tihti ja ajas meid siit lõpuks välja. Asusime vähe kõrvale. Ka siit rookis meid välja. Peatama jäime 10 km eemal Underpotechti külas. See jäi meile koduks 12. oktoobrini, kui jälle kolisime mitte kaugele Salanetsi külasse.

Ametiühingu uudised

Alates 17. märtsist on Valtu osaiühistu piires 2 ametiühinguorganisatsioon: Valtu ja Inglise oma, ning ka kaks a/ü liidrit — UNO LAAS ja ANNE VAARPUU.

Alates 1. aprillist ootab igal teisipäeval ja neljapäeval kella 15—17 kontoris a/ü toas Valtu uus a/ü juht UNO LAAS murede, probleemide ja ettepanekutega oma ühingu kaaslasi. Telefon on nagu varemgi — 632. Muudel päevadel võtab seda vastu vastastöös istuv sekretär.

Ametiühing ei ole määratud väljasuremisele, seetõttu ärge kiirustage väljaastumisega!

Toidupuudus hakkab ka tulema. Tuleb tihtipeale mööda maad ringi sõita, et toidutagavara täiendada. Olen teistkordselt ammetisse valitud ja sellega kui kohustatud ülespidamise eest muretsema.

Saada ei ole siit suurt midagi. Vahel siiski leidus mõni kartulipõld ilma hooldajata. Siit tuli ka sõit teha Odessa kaupmehega kaasa kaup tooma oma poodi. See oli ka meil vabariigi aegus asutatud. Lähemalt midagi muretseda ei olnud, tuli sõita Venemaale.

Rongid olid täis kiilutud, tuli leppida vaguni katusega. Kui Odessas kaup oli ostetud, tuli see jaamas jällegi vaguni katusele panna. See oli omaette tüütav ja külm reis. Öö ja päev külma tuule käes vaguni katusel kaubakaste valvata tegi ihu üdini kangeks. Kohale jõudes vaevalt suutsid maha ronida katuselt. Kuid siiski olime kaubaga kohal.

Nüüd oli ka kuulda rahuläbirääkimisest ja Leeni mõtteosalised liikusid väeosas ringi hüüdlausega «Rahu ilma maade võtmata ja sõja kahju maksmata». Mõjus kaasatõmbavalt tulpinud inimestele.

Ka vastaspool oli tüdinud. Peagi oli vaenuliin tükati kadunud, algas teistes koobastes teise külastamine. Ka jõudis seia teade, et eestlased, kes soovivad oma väeosadesse minna, millised kodumaal asutakse, võivad ära sõita.

Ka mina kahe eestlasega kasutasin seda juhust 10. det. Oli meile söögiraha kaheksaks päevaks ja lahkumispaberid valmis. Nüüd jätsime seltsimeestega, kelledega mõni aasta oli seltsis rännatud, hüvasti. Ja sõit algas kodumaale. 18. detsembril esitasin omad paberid Tallinnas Eesti sõjaväelaste peakomiteele, kuid puudus kaks seltsimeest. Paberid aga olid ühised minu käes.

Mind määrati teise eesti polku, milline asus Viljandis. Jõulud pidasin kodus ära, peale pühi sõitsin Viljandi. Siin määrati mind tööroodu, milline asus Viljandi kiriku juures veikeses majas. See jäi minule koduks nii kauaks, kui liikumas olid jutud, et sakslasi on nähtud Kohila jaa-mas.

Ilma pikema jututa kolid kotti ja ärasõit koju. 29. veebruarist 1918 oli lõpp halli mundri kandmisel, millist olin nõopinud 1914. aasta sügisest saadik.

Kodust ja kaugemaltki

Kui ma elle käisin Valtu rahva seltsipeol segakoori, näiterühma, Ingliste ansambli ja «MIKI» esinemist vaatamas-kuulamas, tunnetasin teravamalt kui kunagi varem küla sotsiaalse üksuse positiivseid tunnuseid. See oleme MEIE oma nõrkuse ja tugevuse, mõistuse ja jõuga. Oleme kes oleme — küla võtab kõik oma kaitsva tiiva alla. Annab koha ka kõige väetimale. Midagi traagilist ja ülevat on selles äratundmises.

Lähem vist sentimentaalseks.

Aga see siiski on jõud. Tegu on kui tunniosuti, mis saab liikuma tundest — minutiosutist. Viimane omakorda mõtte-sekundiosutist. Peavad olema tugevad mõtted, et sünniks tegu. See, et meil on selline küla, on väga tugev mõte. Ja seda pole vaja tõestada, et me oleme külas ka suuri tegusid teinud. Me oleme kedagi ja midagi. Ning selline seltsipidu on kui aku laadimine.

Kui ma oleksin võõras, siis imestaksin, et nii väiksel paigal kui Valtu on välja panna segakoor, kus lauldakse mitmehäälselt; näitering, kus ei peeta häbiväärseks kometit teha, ja kaks bändi. Muuseas, «MI-

KI» mõjus nii eluterve ja värskena, et ma ei imesta, kui *come back* osutub uue tõusulaine alguseks. Kui kujutaksin ette, et oleksin eile õhtul olnud Soome sõbraga ning öelnud, et tegelikult on meil veel tantsijad ja «BRANDY» ja... siis oleksin tõesti uhke olnud.

Au ja kiitus siinjuures HELGI SUSSILE, kellele võin öelda, et tema töö tundub Eesti piiridest kaugemal erakordsena. Nagu meie vaimuelu üldse. Olen saanud häid süste — odav ja kättesaadav kultuur stagnaajal, slaavi kultuuri lähedane mõju, praegused majanduslikud ja poliitilised peataolekud — see süvendab meie rahva sügavat olemust ja toob esile need jõud, mida praegu Soomes imetletakse. Näiteks ühel märtsiloengul jagas professor REIJO WILENIUS oma Eesti-muljeid soomlastest üliõpilastele ja kadestas seda vaimujõudu, mida ta koges SAKALA keskuses antroposofia seminaril. See on meile kõrge tunnustus.

Ka mina tundsin eilsel seltsiohtul end osana Valtu külast ja tahan lõpetuseks kasutada juhust, et kirjutada pisut endast.

Kõik sai alguse umbes neli aastat

tagasi, kui TAIMI RAHU pakkus mulle lugemiseks Rudolf Steineri «Vaimuteadust» ja «Vabaduse filosoofiat». See mõjus mulle nii, et konsepteerisin ühe neist raamatutest ning püüdsin loetut arutada ühe ja teise inimesega. Need raamatud olid vanad, Stalini aegadel rangelt keelatud, ja seepärast oli see kõik tundmatu maa nii minule kui ka mu tutvusringkonnale. Mõne aasta pärast järgnesid eelteadmistele loengud steinerpedagoogikast, võimalused lugeda erifondi kaudu R. Steineri «Kuidas saavutada teadmisi kõrgematest maailmadest» ja «Lapsekasvatust». Nii jõudsingi antroposofia juurde, mille algtoodesid õpin nüüd Helsingis SNELLMAN-kõrgkoolis. See pole mingi usk. Mulle on see vabadus. Mõelda ja uskuda. Isegi vabadus olla antroposof.

20. mail lõpeb mul üldaasta ja mul on võimalus õppida edasi kas pedagoogikat, biodünaamilist põllumajandust, eürütmiat või kõnemoosikat. Ilmselt ei vali ma neist ühtegi, sest see piiraks kindla spetsialiseerumise näol mu vabadust. See poleks ka õpingute katkestamine. Olen teinud n.ö. ringi peale ja näinud sissepoole antroposofilisse liikumisse ning Soome ühiskonda. Ma usun, et sellest on palju kasu minu sügisel jätkuvale tööle Valtu koolis.

ERVIN LAANVEE

Kevad pakases

Kroonikaveerud.
«Ühistöö» 12. märtsil 1963

Helekollane teeviit juhatab «Tee Kommunismile» kolhoosi. Kümme minutit vaikset metsateed ja oledki keskuses.

Kontori taga seisavad rivis ja ootavad kevadet a'andi külmplokkide sõrestikud. Kuid see polegi meist kuigi kaugel. Väikese kasvuhoo korsten ajab paksu suitsu ja klaaside taga rohetab päris suviselt.

Sisenejat võtab vastu mulla ja väetiste lõhnade segu. Väike ruum on viimase võimaluseni kasutatud. Taimekastide juures, milles sirguvad pikeeritud kurgi-, kapsa- ja tomati-

taimed, askeldavad neli naist: Marie Piirsalu, Ella Susi, Düüne Kiiraja ja Linda Laurimaa. Nende tööpäev kella ei tunnista. Ajanäita'aks on südame-tunnistus. Kordamööda käivad nad õõsiti kasvuhoonet kütmas, et pakast eemale peletada, kordamööda pühapäeviti töö.

Vanim, 200 ruutmeetri suurune külmplokk ehitati 1953. aastal. Siis asusid sinna tööle ka Marie Piirsalu, Ella Susi ja Düüne Kiiraja. Esimesest saagist saadi 800 rubla. Järgmisel aastal rajati veel 400 ruutmeetrit klaasialust pinda. 1962. a. oli külmsoojas kasvumajas.

plokke juba 2600 ruutmeetrit. Ühe ruutmeetri pealt saadi 10 rubla 80 kopikat tulu. Ainuüksi kurgi kasvatamine tõi kolhoosi kassasse 26 280 rubla.

Et klaasialust pinda täielikult kasutada, kasvatavad naised kurkide vahel tomatit ja varajast kapsast.

Praegune pisike soekasvumaja on ammu kitsaks jäänud. Hädasti oleks vaja suuremat. Siis saaks kasvatada talvel lilli ja kevadeks palju rohkem taimi ette valmistada.

Esimeses Tenno Teets on selle koha pealt oma sõna andnud. Naised usuvad teda. Neil on kasvamas ligi 200 alpi kannikese taime, mis peavad õitsemise hakkama juba uues, M. PERE

Nüüd tegude juurde

«Ühistöö»
2. aprill 1963

Sõna on «Tee Kommunismile» kolhoosi esimehel T. Teetsil

Meie kohus ei ole üksnes toota palju põllumajandussaadusi, vaid saada neid ka odavalt. Selles on oluliseks teguriks tootmise spetsialiseerimine.

Rajooni majandite spetsialiseerimine on mitte ainult tähtis, vaid ka kiireloomuline ülesanne. Kui meil ei ole tootmise peaaegu ja kõrvalharude väljakujundamise lõplikku perspektiivi, siis teeme paratamatult vigu kapitalmahutusteks planeeritud summade kasutamisel. Me võime ehitada vähem vajalikke hooned, eksiid, nende asukoha valikul, maaparanduses, külvi-pinna ja kõlvikute struktuuris.

Missuguse põhitootmisharu majand endale valib, sõltub paljust.

Kindlat retsepti on raske anda. Minu arvates peaks arvestama järgmisi tegureid: 1) looduslikud tingimused ja majandi asend; 2) kõlvikute omavaheline suhe ja majanduslik väärtus; 3) senine tootmissuund ja olemasolevad ehitused ning tehnika; 4) töötajate hulk ning oskused; 5) majandi kogemused teatud majandusharu edendamisel. Selgema pildi loomiseks toon

näitena meie kolhoosi juhatuse seisukohad arengusuundade suhtes. Põhitootmisharuks jääb piimakarjaskasvatust. Millega me oma otsust põhjendame? Kolhoosil on põldu ainult üks kolmandik kogupindalast, rohumaad aga üle poole tulundusmaast. Viimastest saab väikeste

maaparanduskulutustega kõrgesaaigilisi kultuurheinad ja karjamaid. Meil on veiste tõufarm, nende pidamiseks põhilised hooned. Juurde tuleb ehitada ainult üks lehmalaud koos vasikalaudaga. Ka inimesed on kogenud karjakasvatajat.

Abiharudeks jääksid meil seakasvatustoodanguga umbes 700—800 tsentnerit liha aastas ja köögiviljakasvatust. Viimase jaoks on 5000—6000 ruutmeetrit katmikala ning 5—6 hektarit avamaad. Aianuduses on meil pikaaegilised kogemused, teadmistega aednikud ja 2800 ruutmeetrit klaasialust pinda. Likvideerida tuleks lamba- ja linnufarm.

Põhi- ja abiharude väljakujundamist takistab praegu tootmise killustatus, maaparandustööde aeglane tempo, tehnika vähesus ja mõnede ehitusmaterjalide, nagu torude ja vinkelraua puudumine. See piirdub kasvuhoonete ehitamist.

(Lühendatult)

Tule nüüd . . .

UUDE VALTU SAUNA JA VÕIMLASSE!
S A U N on avatud

kolmapäeval kella 15—21
reedel kella 18—21

Pilet 10 rubla.

Kaasa võtta pesemisvahendid!
4×25 m U J U L A on avatud
esmaspäevast laupäevani kella 10—12.

Pilet 3 rubla tund.

J Ö U S A A L on avatud
esmaspäevast laupäevani kella 10—21.

NB! KES SOOVIB LEIDA PERSPEKTIIVIKAT TÖÖD? Kui sa oled

▲ **HEA SUHTLEJA**

▲ **VARUSTUSVÕIMELINE**

▲ **ELAMISPINNAGA KINDLUSTATUD VALTU INIMENE,**

siis tea, et saun ja võimla kuulutavad välja konkursi baaripidaja kohale. **VOIB-OLLA ON SEE SINU ŠANSS!**

Täpsem info telefonidel:

spordikompleksi juhataja 62 788
asetäitja 62 605
valvelaud 62 690

Mõtteid ettevõtlusest, erastamisest ja ühistegevusest

Olen üle kahekümne aasta ühena tootmisjuhtidest aidanud Valtus ja Inglise luua niinimetatud sotsialismi ja poleks nagu eetilise kaasa rääkida kapitalistlike majandussuhete üle. Eesti Vabariik loeb ennast demokraatlikuks riigiks, seega oma mõtteid avaldada on meil kõigil. Ilmselt nõuabki praegune keeruline aeg meie kõigi arvamuste ärakuulamist, et siis lõpuks õigeid otsuseid vastu võtta.

Isiklikult arvan, et Valtu ja Inglise mail on puütud alati elada pisut paremini harju keskmisest. See esivanemate joon — kohaneda ja ära elada igasugustes tingimustes — on jätkunud otsestes järeltulijates ja õnneks ka valdavas enamuses siia juurdetulnutes. Alati on leitud täiendavaid sissetulekuallikaid põhimõttel: ilma tööta jõukust ei tule ja loota tuleb iseendale. Nii võimegi praegu tõdeda, et meil on säilinud maaelu oma tööde ja tegemistega, hariduse ja kultuuriga — lihtsalt maainimesega.

«Glasnosti» aastatega alanud tormilised muudatused suures Liidus viisid eesti rahva uuele ärkamisele, iseteadvuse tõusule, kuid samas ka arusaamisele lähenevast kriisist ja reformide vajadusest. Nii oli see ka meie majandis.

Olen täiesti veendunud, et kolhoosi muutmine osatühistuks, mis tõi välja omaniku, samuti sellele järgnenud isemajandavad tootmisüksused, aitab meie rahval sellest olukorrast kergemini välja tulla. Järgnenud Eesti iseseisvuse väljakuulamine, omandi- ja maareformi mittekäivitamine ning samas ka majandusblokaad idanaabri poolt on viinud meid kõiki väga raskesse seisukorda.

Praegune hüperinflatsioon tohtu elukalliduse tõusuga sunnib meid kõiki otsima uusi teid, et toita perekondi, et elama jääda.

Ei ole õige käed rüpes oodata põllumajandusreformi, oma krooni, uut põhiseadust või uut Riigikogu. Meil endil tuleb siin kohapeal otsustada, mida teha ja kuidas edasi minna.

Ehitajad on juba üle aasta mõelnud uutele majandamisvormidele. Möödunud aasta teisest poolest oleme tõsisemalt tegelnud eeskujude leidmise, muudatuste vormistamise ja käivitamisega. Meie näeme ehitusühistu reorganiseerimist eratevõtteks aktsiaseltsina. Kuuendast veebruarist on registreeritud a/s «Valing» (esimesed kolm tähte sõnadest Valtu ja Inglise). Sellest võib järeldada, et meie tegutsemispiirkond on põhiliselt praeguse majandi territooriumil. Ent põhikiri lubab tegutseda ka kaugemal, ja mitte ainult ehitusega.

On selge, et üksnes aktsionäride osamaksudega me oma tegevust käivitada ei suuda. Praegu käivad läbirääkimised majandiga põhivahendite (hooned, platsid, mehhanismid) rendilepingute osas, samuti käibevahendite (väikeinventar, materjalid) laenu- ja väljaostutingimuste üle.

Loodame, et meie taotlustesse mõistvalt suhtutakse ja aprillist aktsiaselts tegutsema hakkab. Kindlasti tuleb seltsil kasutada ka pangalaenu ning nõuda tellijailt ettemaksu.

Nagu näeme, sõltub iseseisvumine paljuski majandist. Tahan siinkohal välja tuua mõned mõtted, mis peaksid ka majandirahvale huvi pakkuma:

1. Majandil väheneb tulumaks, mis on progresseeruv vastavalt kasumi hulga

2. Tõenäoliselt suudab majand anda ehitajaile ainult kolmandiku töömahust, mis on umbes 1 miljon rubla. Sel juhul tuleks vajalike koondamiste korral kanda vähemalt paarikümne töötaja koondamisega seotud kulud (2—4 kuupalka)

3. Majand saab vahetuid kogemusi põllumajandusreformi korraldamiseks. See tuleb varem või hiljem, kas tahame või ei taha.

Väikese ironiaga lisaksin veel, et saadakse lahti tülikast teenindajast, kes kunagi midagi sisse ei too. Kahjuks on selline mõtlemine meie riigis veel praegugi üsna tavaline.

Leiame, et aktsiaselts on meil kehtivatest majandusvormidest kõige demokraatlikum, kuigi praegu kehtiv põhimäärus ei ole täiuslik ja läänemaailmaga päris kõrvutada ei saa.

«Valingu» tegevuse teeb keerulisemaks meie aktsionäride (omanike) töötamine ka palgajõuna. See toob neile kahekordse vastutuse, kuid usume, et nendele kahekümne ühele võib mõlemal juhul kindel olla.

Olen paljudelt ehitusspetsialistidelt kuulnud arvamust, et Eestis ei tasu kaks-kolm aastat ehitusega tegelda. Tellijail pole raha. Ka meie ei ole nii sinisilmsed ja ratsa rikkaks saamisest ei unista. Praegusel ja ka lähiajal on see üks elamisvormidest, millele uued ettevõtlused peavad lisa tooma.

Nagu eelnevast võite järeldada, on meil raskusi töö tellijatega. Lisaks majandi ühistute tellimistele moodustavad umbes kolmandiku meie ehitusmahust Kehtna valla tellimused (Ingliste mõis, Kaarepere teenindusmaja ja mõned väiksemad objektid). Ligemale ühe miljoni rubla eest ehitamiseks peame läbirääkimisi. Siinkohal kasutan võimalust pakkuda koostööd ümbruskonna talunikega ja teiste individuaalehitajatega. Kokkulepped meiega on odavaimad. Info tel. 62 688 ja 62 791.

Selle teema lõpetuseks ja ehitajais kindlustunde loomiseks lisan, et «Valing» loeb end Valtu ehitusühistu õigusjärglaseks koos sellest tulenevate õiguste (osakud Valtu POÜs, energeetilised ja kommunaalteenused jne.) ja kohustustega (Valtu POÜ laenu ehituslikud garantiid jne.) vastavalt kehtivale seadustele. Ehitaja peab selle raske aja üle elama, sest teda on tarvis igasuguses riigikorras.

Lähema aasta jooksul selgub maal õigusjärgsete omanike ring ja toimub põllumajanduse erastamine. Sellega kaasneb kümnete põllumajanduslike ja põllumajandusega seotud töökohtade vähenemine.

Kui me tänavuse aasta algul automajandi, maaparanduse ja metsanduse likvideerimise peaaegu valutult üle elame, siis järgnevad maade erastamised lõpetavad ühismajandi tegevuse. Suur osa praegustest ühistutest iseseisvuvad olemasoleva põhitegevusega. Osa laguneb väiksemateks või peab leidma uusi tegutsemisvorme. Kõike seda ei ole tarvis karta, kuid me peame juba nüüd alustama ettevalmistusi.

On olnud kuulda arvamusi, et Ingliste ja Kaarepere suurelamud jäävad tühjaks. Seda ei juh-

tu. Inimestel lihtsalt pole kuhugi minna. Ehitada ka keegi ei jaks. Korterid ja nendega seotud kommunikatsioonid lähevad muidugi valla haldusse.

Töökohtade suhtes peaks riik, kõige rohkem aga inimesed ise huvi tundma. Tuleb arendada ettevõtlust koos juurdekuuluva ümberõppega. Nende erialade ja ametite arv, millest me iga-päevases elus puudust tunneme, on üsna suur. Kuna vald on veel nõrk ja meie oludega mitte kõige paremini kursis, peaks praeguse ühismajandi juhtkond selles osas kaasa aitama ja vahendajarolli täitma. (Sammugi ei ole edasi nihkunud Valtu valla küsimus. See on vajalik. Kihelkonnasuurune Kehtna vald ei ole juhitav ega suuda kaitsta meie inimeste huve. Ka selle küsimuse peaks praegune majand lahendama veel enne Riigikogu valimisi.)

Veel tahan esile tõsta Valtusse oma panga loomise vajadust. Selle üle on varemgi mõtteid vahetatud. Ehk suudab majand olla algataja?

Lõpetuseks veidi ka põllumajandusreformist ja selle rakendamisest. Kuni seadus on vastu võtmata, ei tohiks majandis mingeid pühivahendite müüke lubada. Ka talunikele mitte. Võiks kasutada rendisuhteid. See välistaks mahhinatsioonid ja annaks kindluse tekkivatele omanikele ning ettevõtjatele. Erastamise põhimõte peaks olema kohalike inimeste vajaduste ja taotluste järgimine, eelistades töökollektiive ja külaühistuid.

Julgen arvata, et tuleviku maaelus hakkavad omandama suuremat tähtsust külad ja nende kaudu ühistegevus. Ka meie vallas on registreeritud kaks külaühistut: Kalbu ja Kumma. Vormistamisel on Põrsaku ja Nurme.

Kuna puudub sobiv ühistute põhimäärus, siis otsustas Kumma küla registreerida end osatühinguna, mis on mõnevõrra demokraatlikum majandusvorm ja annab tegijale suuremad võimalused. Ühtlasi loeb küla osatühing end endise Kumma masinatarvitajate ühisuse õigusjärglaseks. Juba ajaloo säilitamise huvides tuleb ühistegevus külades taastada. Lahendamist vajavaid küsimusi on teisigi. Mingil juhul ei tohiks seda võtta kui väikeste külakolhooside taastamist.

Põllumajandusreformi rakendamisel tuleks õigesti hinnata ühistatud vara kompenseerimist, tööosaku ja maosaku arvestamist.

Lähemal ajal on loota külade aktiviseerumist maakonnas ja tõenäoliselt luuakse ühine organisatsioon. Eestvedajad on Jalase, Kalbu, Põrsaku ja Põllika küla. Võib-olla tasuks teistelgi küladel sellele mõelda.

Mõtteid (või mõttetusi) avaldas

A. PAILK

Artikli kirjutamise ajaks ei olnud põllumajandusreformi rakendusotsus vastu võetud. Toimetust loodab, et juba järgmises lehenumbris avaldavad oma mõtteid ka teised tootmisjuhid.

VALTU LEHT

Toimetaja AARE HINDREMÄE

Toimetus: EE3500 Rapla. Tel. 62 745

Trükiarv 2x450 Maht 1 trükipöogen. Hind 3 rbl.

Tellimise nr. 910. Rapla Trükikoda, Kalda 2.